

PAPER DETAILS

TITLE: 20. YÜZYILIN POSTMODERN DÜŞÜNÜRÜ OLARAK GILLES DELEUZE

AUTHORS: Isil ÇOBANLI ERDÖNMEZ

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2279>

Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of Marmara Social Research

Sayı 5, Haziran 2014

20. YÜZYILIN POSTMODERN DÜŞÜNÜRÜ OLARAK GILLES DELEUZE

Işıl Çobanlı Erdönmez¹

ÖZET

20. yüzyılın postmodern düşünürlerinden biri olarak adlandırılan Fransız düşünür Gilles Deleuze'ün felsefesinin irdelendiğı bu makalede, yazarın ortaya koyduğı kavramlar üzerinden ayrıntılı bir değerlendirme yapılarak neden bu kadar *içkin* olduğı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: aşkın deneycilik, arzu, içkinlik, şizo-analiz, yersiz yurtsuzluk, kök-sap, anti-oedipus

GILLES DELEUZE AS THE POSTMODERN PHILOSOPHER OF THE LATE 20TH CENTURY

ABSTRACT

This article studies Gilles Deleuze who is one of the most important postmodern philosophers of the late 20th century. With his own conceptions, it is tried to be said that why he is so *immanent*.

Keywords: transcendent, affect, immanent, schizoanalysis, deterritorialization, rhizome, anti-oedipus

---

¹Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Bölümü Doktora Mezunu, isilcobanli@gmail.com.

20. YÜZYILIN POSTMODERN DÜŞÜNÜRÜ OLARAK GILLES DELEUZE

Giriş

Gilles Deleuze'ün kendi ifadesiyle başlamak gerekirse; “Herhangi bir esere girmek için tek bir kapı yoktur” (Kafka hakkındaki düşüncesini açıklarken). Çünkü o kitabı yazan yazarın herbir kitabı, ayrı kapılar açmaktadır. Ali Akay, “Deleuze'ün düşüncesine giriş diye bir şeyin kabul edilemeyeceğini” söyler. Onu okumaya karar veren kişinin, hangi çalışmasını seçmek istemesiyle ilgilidir başlangıç. Bu noktada, Deleuze'ün düşüncesiyle de paralellik kurmuş oluyoruz, çünkü Deleuze ve ortak çalışma yürüttüğü meslektaş Felix Guattari, topluma dair gerçek bir evrensel kuram yaratmayla ilgilenmezler. “Ulaştıkları bilgi, önünde sonunda gayri şahsi değildir; aksine kendi yaşam tarzlarından kaynaklanır ve kendi yeteneklerini, belleklerini ve arzularını ifade eder. Örneğin sadece sevdikleri yazarlar üstüne yazarlar. Tüm erk oluşum türleri hakkında değil; sadece yıkmak istedikleri hakkında yazarlar.” (Goodchild: 2005, 78) Dolayısıyla bir kitap, bir düzenleme biçimidir ve asla bir özneye mal edilemez. Deleuze ve Guattari'ye göre, “bir kitapta aşkınlardan çok *içkin* süreçler, bir dayanıklılık planı vardır. Bir kitap, *organsız bedenler* çokluğudur; yani yazarının çokluğunun bir eserde tekilleşmiş halidir.” (Akay: 2003, önsöz) Kitaptan nasıl bir malzeme çıkacağı, tamamen okuyan kişiye bağlıdır.

Aşkın deneycilik ve oluş felsefesi

Felsefe yaparken, varolanı yıkmak ve kişinin kendi düşünceleriyle yenisini yaratması üzerinden giden Deleuze, felsefeyi de eleştirel bir gözle ele alan postmodernist düşünürlerdendir. 1969 yılında *aşkın deneycilik* kavramını ortaya atmıştır. Ona göre, “uzamda, birbirinin aynı olduğu söylene de düzenlenmiş tuhaf şeylerden başka bir şey yoktur.” (Gavi: 2004, 185) Özne, benzerinden önce varolmamıştır. Deleuze, kuramsal akıl yerine pratik aklın önceliğini seçerken Hume'dan yola çıkar. Hume, insan doğasını, belirli bir deneyim alanı ile sınırlayarak aşkın olandan kaçınır. Bu noktada Kant'a yönelen Deleuze, Kant'ın belirli bir deneyimi, yargılar taşıyan ve zorunlu kılınmış aşkın özne ile ilişkilendirmesini ele almıştır. Ancak daha sonra ona da karşı çıkmıştır, çünkü Kant'ın aşkın ve yasa koyucu özne fikrini Devlet ile bütünleştirmiştir. Oysa Deleuze'e göre özne hiçbir zaman sabit bir varlık olmamalıdır ve öznenin kurulu kuramlar altında bir nesne ile

bağdaşmaması gerektiğini savunur. Bir tür ayırım felsefesidir Deleuze'un istediği diyebiliriz. Başka bir deyişle ise olay ya da *oluş felsefesi* söz konusudur burada. Bunu bir örnek ile açıklamak gerekebilir:

“Melville'in Moby Dick adlı eserinde, Kaptan Ahab'ın balina-oluşu, gemiyi canavar beyaz balinanın peşinden okyanus boyunca bir kaçış çizgisine yönelterek tüm deniz seferinin yönetimini eline geçiren bir arzu ya da zorunluluktur. Seferin, görünüşte, bu tekil balinayı imha etme zorunluluğuna dayalı olmasına karşın, bu buyruk Kaptan Ahab tarafından sadece ikincil olarak meydana getirilir. Ahab ilk kez balina ile önceki karşılaşmalarında almıştır buyruğu. Balina-oluşu, bu yüzden zorunluluğu meydana getiren kolektif sözce toplanişı tarafından oluşturulur. Bir varlık kazanma erki olarak arzunun gücünü oluşturan düşünümün bu tekil türüdür.”(Goodchild: 2005, 268)

Deleuze'e göre oluş, yoğun eşikleri temsiliyet çizgilerine dahil ettiği ölçüde, sınırları kaçış çizgisine yöneltir. Bir minör varoluş tarzı, temsil edilebilir olmadığı için fark edilmez; fakat bir çizginin anlamına ait duygulamsal bir değerlendirmeye dahil edilir. Kaçış çizgisi, kuvveti, duygulamı, oluşu ima eder ve varlığı oluşturan asıl bunlardır. Deleuze ve Guattari'nin oluş adını verdikleri çerçevede, hayvan oluş, kadın oluş, devrimci oluş, bitki oluş şeklinde birçok türe ayrılabilir. Buradaki temel nokta, hayvan-oluştaki bir yer-yurt arayışının söz konusu olduğu, kadın-oluştaki erkeğin de hissedebileceği bir bilinçdışının söz konusu olduğu veya bitki-oluştaki kodlara ayrılmanın söz konusu olduğudur. Bu oluşlar kendi başlarına bir anlam taşımazlar, sadece deneysel bir dil kullanımı gibi heterojen bağlamlara bağlanarak belirli bir bağlamda iş görürler.

Bir varlık, yalnızca duyguların tekil sıralanmasıyla tanımlanabilir ve oluşlar, yataygeçişli eşleşmeler ya da karşılıklı yüzçevirmelerden başka bir şey tanımayan bu yitip giden ontoloji, öznenin hamiliğinden kurtulmuş bir deneyim alanının betimlenmesiyle örtüşür. Zira bir bedenin ne yapabildiğini kimse peşinen bilemez. İşte “sıradan bir deneyimin aşkın deneyim gerçekleştirmek üzere kendi koşullarına geri gittiği ve ego değil de, varlık ya da olay olduğunu kabul ettiği an fenomendir.” (Zourabichvili: 2008, 18) Deleuze'un stiline göre ise, bu aşkın deneyimin geri gidişinin kendisi, gerçek bir deneyimin tutarlılık kazanmasını sağlar ve asıl kilit nokta budur. Deleuze'e göre bedenler ve olaylar her zaman şimdide (şimdiki-an'da) varolurlar ve işte bu nedenle Deleuze bir oluş felsefesi geliştirmeye çalışmıştır. Her eylem sonsuz bir oluşun parçasıdır, asla dil yoluyla belli bir özneye bağlantılandırılacak

bir nitelik arz etmezler. Eylemi veya deneyimi gerçekleştiren aslında özne değil; bedendir. Deneyimin geri dönüşünü gerçekleştiren *beden* ve beden kullanımı kavramlarına baktığımızda, bu kez yeni bir kavramla daha; *içkinlik* kavramı ile anlamlandırmamız gerekiyor. “İçkinlik düzlemi, arzunun tümüyle soyut belirlenimlerini, cinsel bedenlerin tümüyle makinesel belirlenimlerine bağlayan ve bu makinelerin ne yaptığını etkileyen toplumsal bilinçdışıdır.” (Goodchild: 2005, 118) O halde içkinlik, arzuda ve toplumsal olanda tam ifadesini bulmaktadır. Deleuze ve Guattari, kendilerine ait toplumsal bilinçdışını makinelerle doldurur; çünkü bunlar, arzunun hem yatırımı hem de üretimi için kısmi ve geçişli nesneler olacaktır. Ancak bu makineler somut değil; soyuttur. Çocuğun bir oyuncakla oynaması veya yeni bir teknolojik buluşun kişi üzerindeki etkisini somut makine oldukları için yorumlamak kolaydır. Ancak, başkasının arzuları (Zizek, bunu erk hilesi olarak yorumlar) üzerinden giden bir bireyin veya toplumun soyutlaşmış makinelerini yorumlamak Deleuze ve Guattari için daha çarpıcıdır. “Soyut makine, bir arzu makinesidir ve arzulayan haliyle arzunun kaynağıdır. Bunu kendi cinselliğini, kendi insani olmayan aşkını üreten bir cinsiyet olarak da ele almak mümkündür.” (Goodchild: 2005, 91) Ancak bunu yorumlarken, dışarıdan bir gözlemin gerekliliği üzerinden toplumsal bir vaka olarak incelemek tam doğru olmayabilir. Kişinin arzusunu belirli bir toplum kuramına yatırmak, toplumu yüceltmekten başka bir işe yaramaz. Dolayısıyla topluma teslim olmak yerine ona direnç göstermek ve soyut makineler aracılığıyla arzuları özgürleştirmek en iyi çözüm olacaktır. Aslında bunu bir çözüm yaratmak amacıyla telaffuz etmez Deleuze ve Guattari. Topluma dair evrensel bir kuram yaratma kaygıları yoktur çünkü. Vurgulamak istedikleri önemli nokta, arzunun toplumun eline geçmeden önce özgür bırakılmasıdır.

Deleuze ve Guattari’ye göre arzu devrimini göçebeler yapacaktır. Çünkü onlar toplumsal bilinçdışının pürüzsüz mekanını işgal eden insanlardır. “Ne zaman başkaldırma, ayaklanma, gerilla savaşı ya da devrim varsa, toplumsal varoluşun bir göçebe tarzı olur.” (Goodchild: 2005, 273) Göçebe varoluşların eylemlerini yöneten, yasalarını koyan yeterli bir neden veya ahlak yoktur. Bu nedenle anlık oluşlardır. Göçebelerin işgal ettiği yer yurt fark edilemez, çünkü göçebe, yersiz yurtsuzlaşmanın üzerinde yeniden yer yurt edinir. Bu durumda değişim artık temeli oluşturan soykütüğüne, bir tarihe ya da aşkın bir ilkeye göndermede bulunmaz, çünkü bir kimliği ya da bir yasayı yinelemez. Onun yerine değişim, öteki değişimlerle ilişki halinde gelişir. “Göçebe savaş makinesi, madde ya da içerik ile olan ilişkisine gerek duyar. Onların silahları, gezgin metaller tarafından bağışlanır. Metal,

maddenin organsız bedenidir ve arzunun maddesel tohumlarıdır. Tüm bu birikme, arzunun özgürleşmesini etkileyecek savaş makinesini üretir.” (Goodchild: 2005, 276)

Deleuze ve Guattari, bedenleri, ilişkileri, üretimleri ve olayları “arzu makineleri” olarak adlandırmaktadır. İçsel ve dışsal arasındaki engel kalktıktan sonra, fikirler, mantık modelinden kurtulur ve bedenler gibi davranmaya başlarlar. Düşüncenin eridiği; fiziksel oluşların bir ayırımının kalmadığı bu model, birer arzu makinesine, organsız bedenlere dönüşmüştür. Arzu makinelerinin oluşumu ve işlevine ek üçüncü bir perspektif olarak gördüğü organsız bedenleri Deleuze şöyle açıklamaktadır: “retme olayı üretimin, ürünlerinden biriyle olan paradoksal bir özdeşliğidir, başka makinelerin yanı başında uzanmasına, pürüzsüz ve hareketsiz olmasına karşın, o da bir bedendir.” (Goodchild: 2005, 142) Bilinçdışında bir üretim anına denk gelen organsız bedenler, birer ölüm modelidir, çünkü kendi başına hişbirşey üretmezler, üründen yoksun olduğu için organsızdır. Yani hem birer l bedenlerdir hem de arzu makinelerini kendilerine çektikleri için bir yer yurt sentezidirler. Yani bireyin iselliliğinin dışındaki bilindış ortamında yaptıklarının tümüne organsız beden denilebilir.

Kapitalizm ve şizofreni

Kadın, ocuk, hayvan, bitki, molekül vs. gibi oluşlar, bilinçdışı içerisinde yapılanmış fark edilmez varoluş tarzlarıdır. Peki nedir bu *bilinçdışı*? Deleuze, Guattari ile tanıştıktan sonra, arzu ve beden politikaları üzerine daha derin analizlere girmiştir. En çok da arzu kavramına yoğunlaşmışlardır. Bilinçdışı zerine çalışırken; *Anti- Oedipus* (1972) yapıtında, Deleuze ve Guattari, geç kapitalizmin genel bilincini şizofrenik olarak tanımlarlar. Ama kapitalizm, bizleri yaşam tarzı düzeyinde şizofren hale getirmez; ekonomik süreç düzeyinde şizofren yapar. “Kapitalizm de bir sosyal oluşumdur, ancak diğer sosyal oluşumlardan farkı, onlardan daha negatif bir yapısının olmasıdır. şizofrenlik de, kendine özgü bir sendeleme ile aynı şeyi yapmaktadır. Yersiz yurtsuz olduğu anda kapitalizm ile aynı işlevi görür, hatta ondan fazlasını yapar; çünkü tutarsızdır. Oysa kapitalizm daha tutarlıdır.” (Deleuze: 2005, 19) Onlara göre, eleştirel “yersiz yurtsuzlaştırma” ya da “şizo-analiz” prosedürü, “arzulayan özne” konumuna ulaşmak için şeyleşmiş bilincin bütünlüğünü yarıp geçme sürecidir. Deleuze, geleneksel psikanalizin, arzuyu aile kavramı içinde hapsettiğini ve Oedipus’un artık işlevini yitirmesi gerektiği bir zamanda yeniden onu kullandığını belirtir. Psikanalizin, kapitalizmin bir parçası olduğunu şöyle ifade eder Deleuze:

“Kapitalizmde devamlı olarak iki hareket mevcuttur: Bir taraftan flükslerin deşifre edilmesi ve yersiz yurtsuzlaştırılması ki bu öznel etkinliğin keşif yönüdür, diğerk taraftan ise yeniden yerli yurtlulaştırmaya devam edilmesidir. Yerel despotizm uygulanmaktadır, ama hayır böyle olmamalıdır. Yeniden yerli-yurtlulaştırma saf arkaizmlerin yani eski dönemlerin birikimlerinin bir yeniden canlandırması değıldir sadece; dolayısıyla yeniden yurtlulaştırma öznel olmalıdır. Özel mülkiyet koşulları içinde gerçekteştiğı sürece ekonomi politik bir durumdur. İkinci olarak da öznel modern ailede gerçekteştiğı sürece de, psikanalizin işidir. Bu açıdan psikanaliz, en az tüccar kadar, bankacı kadar ve en az sanayici kadar kapitalizme ait olan bir şeydir.” (Deleuze: 2005, 77)

Deleuze, bilinçaltının Oedipus başlığı altında hapsedilmesine ve modern çekirdek aile içinde çözülmeye çalışılmasına inanan Freud’un da karşısındadır. Kişinin psikanaliz adı altında yeniden bir yerli yurtlulaştırmaya tabi tutularak hapsedilmesini istemez. Ona göre çözüm, toplumsal bilinçdışının da için içine katılarak yersiz yurtsuz arzulara sahip bedenli kişilerdir. Bu çözüm aşamasında, kişinin psikanaliz gibi kapitalizmden kurtulmasını yorumlarken Marx’ın yabancılaşma kavramına da gönderme yapar. “Marx’a göre, belirsiz üretme, belirsiz çalışma etkinliğı, yersiz yurtsuzlaştırılmış iş hakkında ekonomi politik bir durum söz konusu iken; süreç başka bir şeye dönüşür; yabancılaştırma.” (Deleuze: 2005, 108) Marx ve Deleuze’ün ortak karşı çıkış noktası özel mülkiyettir. Marx, özel mülkiyete kapitalizm noktasından saldırırken, Deleuze ise psikanaliz noktasında karşı çıkmaktadır. Deleuze, “Gerçek bizim onu yeniden icat etme arzumıza bağı” derken, gerçeğin yenilenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Modern toplumun ve dünya pazarının çelişkilerini çözümleyebilmek için Marksist bakıştan vazgeçilemeyeceğini düşünmektedir.

Deleuze ve Guattari, *Anti- Oedipus*’ta, “ideolojik bir biçim olarak Oedipus’un materyalist bir indirgemesini” elde etmeye çabalamışlardır. Post-yapısalcı eleştiride Tanrı inancının yapısının kendisi feshedilir, burada da Oedipus’taki anlatı inancını feshetmeye çalışmışlardır. Deleuze ve Guattari, Tanrı’nın da babanın da hiç var olmadığında ısrar ederler, onlara göre bu gerçeğin, Tanrı’nın ölümüne ya da babanın ölümüne bakmaksızın süren inancın işleyiş biçimiyle hiçbir ilgisi yoktur. İnancın kendisi zorunlu olarak, yapısal olarak yanlıştır. Baba meselesi, Tanrı meselesine benzer. Bir soyutlamadan doğan bu mesele, insan ile doğa, insan ile dünya arasındaki bağı zaten kopmuş olduğunu varsayar, bu nedenle insan,

doğaya ve insana dışsal bir şey tarafından üretilmelidir. “İnsanı üreten Oedipus’tur” der Deleuze ve Guattari. “Sonsuz ilerleme ve gerilemeye dayalı yanlış harekete bir yapı kazandıran da odur: Senin baban, babanın babası, Oedipus’tan başlayıp Tanrı’ya ve Paleolitik çağa giden yol boyunca giderek hızlanan bir kartopudur. Hepimizi enayi yerine koymak isteyenler, herşeyin altında Oedipus’un olduğunu söylerler.” (Bewes: 2008, 88-9) Diğeri bir deyişle, psikanaliz ve Hristiyanlık gibi metafizik sistemler yabancılaşmanın; özne ile nesnenin, insan ile dünyanın birbirinden kopuşunun aynı anda hem ürünü, hem belirtisi, hem de nedenidir.

Deleuze ve Guattari’nin psikanalizin aile içinde odaklanmasına karşı geliştirdikleri yöntem ise şizo-analizdir. “Şizo-analizin görevi, ebeveynlerin bilinçaltında sadece engelleyici etken olarak hareket ettiğini ortaya çıkarmaktır. Önemli olan, kişinin kendi istek mekanizmaları ile geliştirdiğı bilinçsiz ilişkisidir.” (Deleuze: 2005, 29) Böyle bir durumda, kişi, isteklerini yeniden yerli yurtlulaştırmış olmaz. Düşün ve fantezilerini serbest bırakır. Aile kavramı adı altında tam güçlü bir gerçeğın korunmasına ve gizli tutulmasına gerek kalmaz. Onun yerine “şizo analistin odasına giren birey, deşifrenin ve yersiz yurtsuzlaştırmanın şizofrenik olgusu karşısında kendisine ufak da olsa bir özgürlük alanı yaratmış olur.” (Deleuze: 2005, 30) Bireyin oluşturduğı bu özgürlük ortamının, bugün Avrupa insanı için bir kaçış alanı olduğunu da vurgular Deleuze.

“Eğer şizofreni evrenselse, büyük sanatçı şizofrenik duvarı aşıp artık hiçbir zamana, hiçbir muhite, hiçbir okula ait olmadığı, bilinmeyenin diyarına ulaşan kişidir.” (Gavi: 2004, 185) Deleuze ve Guattari bu nedenle Proust ve Kafka gibi yazarların eserlerine çok önem verirler. Çünkü yasalar altında kalan bireylere göndermeler çoktur. Düzenleyici kurumlar bir kenara bırakıldığında, bu incelemelerde önem verdikleri, toplumsal bir duruşta bireye ne kaldığıdır. Yersiz yurtsuz bir duruştur bu ve buna karşın birey, olaylardan çıkaracağı bilince sahiptir.

Özellikle Felix Guattari’nin sanatsal açılımlarla ilgili çalışmaları çoklukla bulunmaktadır. Guattari’nin yapıtları da, düşüncesi de bütünıyla, güncel sanatı süsleyen üretken makinelerle bağlantılıdır. Üretim mekanizmalarının öznelliğı üzerinde duran Guattari, öznelliğın yurtsuzlaştırılması, üretim alanında açılması, genel mübadele ekonomisi çerçevesine yerleştirilmesinin kuramsallaştırılması yolunda büyük bir girişimdir. Şöyle ifade eder Guattari: “Bir sanatçının sahip olduğı paletten yola çıkarak yeni formlar yaratması gibi,

yeni öznelleştirme koşulları yaratırız.” (Bourriaud: 2005, 143) Öznelliğın, kapitalizmin ağılarına takıldıkça daha da güçlendiğini belirten Guattari, teknolojik bilişim ve iletişim mekanizmalarının insan öznelliğının merkezinde gerçekteştiğini söylemektedir. Ve yine Marksizme gönderme yaparak, öznelliğın ne derece yabancılaştığını, zihinsel bir üstyapıya bağımlı olduğunu söyler ve çözüm olarak özgürleşme olasılıklarını işaret eder.

Anti- Oedipus, Marksizmin iktisadi determinizmini, Lacan’ın arzusunun negatif ve hadımlaştırıcı imajını, yapısalcılığın hareketsizliğini ifşa eder. Michel Foucault, bu eser için “Faşist olmayan bir yaşama giriş” (Foucault: 1996, 102) adını vermiş ve söylemlerimizi ve kalplerimizi faşizmden nasıl uzak tutmamız gerektiğini ifade eden bir eser olduğunu vurgulamıştır. Deleuze ve Guattari, Lacan’ı karşılarına alarak Freud’culuğa ve psikanalize saldırmıştır çalışmalarında. Guattari, Freud’u “bir çılgınlık şoku” olarak algılar. Anahtar sözcüğü, yer yurt edinmedir. Kendi yaşamını bir tür sistematik örgütsüzlük biçimi olarak görür. Kullandığı kavram ise yatay geçişliliktedir. Deleuze; “Bilinçdişi, bir tiyatro değıldir, fabrikadır, üreten bir makinedir; bilinçdişi baba ana üstüne sayıklamaz, ırklar, kabileler, tarih ve coğrafiya üstüne, her zaman toplumsal bir alan üstüne saçmalar” (Gavi: 2004, 186) demiştir. Böylece bilinci açıklamak için cevap olarak tiyatro diyen Freud’a ve dil diyen Lacan’a karşı çıkmış olurlar. Deleuze ve Guattari’ye göre, arzu makinesiyle çalışan psişik bir fabrika dedikleri bilinçdişi, bir *köksap* gibi sürekli çalışır ve istikrarsız da olsa gizli gizli çoğalırdeler.

Deleuze’ün, özellikle Guattari ile birlikte yaptığı çalışmalarda kök-sap (rizom) kavramının ortaya çıktığı ve belirleyici bir rol oynamaya başladığı görülür. Kök-saplar birlik ve bütünlüğü olmayan çokluklardır, ki Deleuze’ün felsefesinde çokluk önemli bir kavramdır. Kendisi de bu kavramı şöyle açıklar: “Köksap, kök ağacı ya da ağacımsı yapının bir anti-tezidir. Ağacımsıların hiyerarşik olmasının yanı sıra köksaplar, hiyerarşik değıldir ve birbirinden bağımsız çokluklardır.” (Deleuze: 1996, 121) Sabit bir düzenleri söz konusu değıldir bu kök-sapların, ancak kök-sapın belli bir noktası başka bir nokta ile ilişkili olabilir. řu ya da bu noktada kopmalar olabilir, kesintiler olabilir. Kök-saplar belli bir yapıya ya da köke bağlanmazlar Deleuze’ün düşüncesinde. Dolayısıyla kök-sap, gerçekliğın alt üst edilmesi anlamında bir model değıldir, yalnızca belirli karşılaşmaların, olayların ya da oluşların bilgisine dayalı bir düşünme girişimidir. Zaten Deleuze’ün gerçekliğı alt üst etmek gibi bir kaygısı olmamıştır. Ancak onu yıkıp kendi gerçekliğini, mücadele vererek yaratma arzusu olmuştur.

Sonuç

Öznelerin, bireylerin sabit birer varlık olmadıklarını, göçebe bir toplumda yaşadığımızı iddia eden Deleuze ve çalışma arkadaşı Guattari'nin ürettiği fikirler toplamının genel olarak ayırım felsefesi olduğunu belirtebiliriz. Kuramlardan bağımsız olmayı her ne kadar savunsa da Deleuze, vurguladığı temel nokta, arzunun toplumun eline geçmeden önce özgür bırakılmasıdır.

Deleuze ve Guattari'ye göre zaten, arzu devrimini göçebeler yapacaktır. Çünkü onlar toplumsal bilinçdışının pürüzsüz mekanını işgal eden insanlardır.

Sonuç olarak Foucault'nun "20. yüzyılın düşünürü" dediği Deleuze ve ortağı Guattari, günümüz düşünce ve felsefe arenasına kendi özgürleştirdikleri kavramlarla postmodern bir şekilde dahil olmuşlardır. Çünkü kuramlara karşı çıkışlarıyla ve toplumun arzularla göçebe tarzda, yersiz yurtsuz yeniden inşa edilmesiyle, bireylerin çoğalmaya başlayacağına inanmışlardır. Bizden tek istedikleri ise, eserlerini okurken kendi kökümüzle okumamız, ders çıkarmak değil, arzularımızı özgürleştirerek onları anlamamız olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Bewes, Timothy; "**Şeyleşme**", çev. Deniz Soysal, Metis Yayınları, İstanbul 2008

Bourriaud, Nicolas, "**İlişkisel Estetik**", çev. Saadet Özen, Bağlam Yayınları, 2005 İstanbul.

Deleuze, Gilles – Guattari, Felix; "**Felsefe Nedir?**", çev. Turhan Ilgaz, Yapı Kredi Yayınları, 8.Baskı: 2006 İstanbul.

Deleuze, Gilles; "**Kapitalizm ve Şizofreni -1**", çev. Özcan Doğan, Araf Yayıncılık, Ankara 2005.

Deleuze, Gilles; "**Kapitalizm ve Şizofreni -2**", çev. Ali Akay, Bağlam Yayınları, 1993 İstanbul.

Goodchild, Philip; "**Deleuze&Guattari-Arzu Politikasına Giriş**", çev. Rahmi Ögdül, Ayrıntı Yayınları, 2005 İstanbul.

Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 5, Haziran 2014

Zourabichvili, François; “**Deleuze: Bir Olay Felsefesi**”, çev. Ufuk Kılıç, Bağlam Yayınları, 2008 İstanbul

Dergiler:

Toplumbilim Dergisi - *Gilles Deleuze Özel Sayısı*, Sayı:5, 2. Baskı: Kasım 1996, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Ansiklopediler:

Gavi, Philippe; “**İsyankar Yüzyıl- 20.Yüzyılın Başkaldırı Ansiklopedisi** - *Gilles Deleuze Maddesi*”, çev. İsmail Yerguz, Sel Yayıncılık, 2004 İstanbul